

مقالات البلقا

عنايف مدرسہ سندھ معلم شيخ الاسلام بن اسدالله حميدالدين ننگ اتريدر

قراندہ طبعہ کرميئدہ کندہ مصارف ليلہ

سنہ ۱۹۰۴

طبع رخصتی ۱۶ نجی غنوارده ۱۹۰۳ نجی يلده پيتربورغده

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 16 Января.

КАЗАНЬ.

ТИПОГРАФІЯ Т-ГО Д. БР. КАРИМОВЫХЪ.

1904 года.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لمن هو امله والصلوة والسلام على من هو مستحقها (اما بعد) بورساله ذكر اولناحق شير بلفاً وفضحاً علماً وحكماً تك مقالتي وهم امثال مجرى سندا جارى اولفان يك آزغنه حديث لر دور لکن ا كثرى بلفاً سوزى اولدندن اسمنى مقالات البلفاً ديو قويدق قاله المين وبه اعين في كل وقت وحين

١ لكل مقام مقال ولكل ميدان رجال

يعنى هر ارون او چون ايته تورغان سوزلر بار وهر بر ميدان او چون كراش قيله تورغان ايرلر بار.

٢ من سلك الجيد امن العثار

يعنى بر من اجتهاد طريقيه كرسه خطادان امين بولور.

٣ من جهد وجد

يعنى بر من اجتهاد قيلسه استاگانن تبار.

٤ من قرع الباب وليج وليج

يعنى بر كشي ايشكنى قاقسه آيور لماسه كرور چونكه بر زمان آچلمى بولماس.

٥ من تانى اصاب مايتمنى

يعنى بر من اشنى صبر لوق برلن اشلسه مرادينه ايرشر صبر اتكان مرادينه يتكان ديكان مقال كى.

۶ من بذل بعض عنايته لك فابذل جميع شكري له

یعنی بر من سیدھا یاردمی ننگ بعضنی صرف اتہ سین اول کشیگہ
شکرگننگ کلسنی صرف ایت یعنی آز انعام گہ کوب شکر کورسات
انعام ننگ قدرنی بل معناسندہ .

۷ البشاشة حباله المودة

یعنی آجق یوزلی بولو دوستلق ننگ بی دور آجق یوزلی بولساگ
خالق دوست کورور .

۸ كل وعاء يضيق بما جعل فيه الا وعاء العلم

یعنی هر برصاوت اچینه سالغان نرسه سبیل تارایا مگر علم صاوتی تارایمی
بلکه کیشکایه بس علم کشیگہ ایراتودان کیمی ایکان ایراتورگه تیش بوله .

۹ ربما كانت العطفة خطية والعناية جنایة

یعنی کوب وقت ده هدیه (بولاک) یروده خطا حکمنده بولوب یاردم
قیلوده ضرر ایتو حکمنده بوله بس بولاک و یاردمنی ده اورنده قیلو تیش .

۱۰ لولا السيف كثر الخيف

یعنی اگر قلیچ بولماسه ایدی قورقو کوب بولور ایدی بس دولت ننگ
نظاملی بولماقنی غنیمت بلمالی .

۱۱ لو صور الصدق لكان اسدا ولو صور الكذب لكان ثعلبا

یعنی راستلقنی حیوان کبی صور تلنمش بولسه ایدی آرسلان کبی اولور
ایدی یالقانی صور تلنمش بولسه ایدی تلسکی کبی اولور ایدی .

١٢ لَوْ سَكَتَ مَنْ لَا يَعْلَمُ سَقَطَ الْخِلَافُ

یعنی بلمگان کثیرلر تیک تورسه ایدی خلق آراسنده خلاف بتر ایدی.

١٣ مَنْ قَاسَ الْأُمُورَ فَهَمَّ الْمَسْتَوِرَ

یعنی برمن اشرنی قیاس قیلوب فکر برله یرتسه یاشرون اشرنی بلور
یعنی فکر کوب نرسه نی بلوگه یاردم ایته.

١٤ مَنْ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى كَلِمَةٍ سَمِعَ كَلِمَاتٍ

یعنی برمن برسوزگه صبر اتماسه کوب سوزلر اشتور آزغه صبر
اتماساگ کوبنی اشتورسن.

١٥ مَنْ عَابَ نَفْسَهُ فَقَدْ زَكَاهَا

یعنی برمن اوزینی عیب لسه تحقیقا اوزینی مدح ایتدی یعنی اوزنکنی
عیبلی توتو عین ماقتاؤ.

١٦ مَنْ عَابَ عَيْبَ

یعنی برمن کشتی عیب لسه اوزیده عیب لشمش اولور اوزنده عیب لر لر معناسنده.

١٧ مَنْ بَلَغَ غَايَةَ مَا يَجِبُ فَلْيَتَوَقَّعْ غَايَةَ مَا يَكْرَهُ

یعنی برمن هر سیگان نرسه سی نگ غایه سنه ایرشه سیمگان نرسه سی ننگه
چیکینه ایرشونی کتب تورسون.

١٨ الْفَقْرُ يَخْرِسُ الْفَطْنَ عَنِ حُجَّتِهِ

یعنی فقیرلک زیراک کشتی نیده دلیل دان تلمسز وعاجز قیله

١٩ الكذب متهم وان وضحت حجة وصدقته لهجته

يعني يالفانچي كشي نك سوزني تهمت كه و يالفانغه نسبت بيرله گرچه دليل روشن و قوتلي بولوب تلي راست ايتهده يعني يالفانچي نك راست سوزنده يالفان ديگر .

٢٠ المرض حبس البدن والمهم حبس الروح

يعني آوروتني محبوس قيلو قايني جانني محبوس قيلو يعني قلبداگي قايني دان تندهگي آورو ينگل راک .

٢١ المفروح به هو المحزون عليه

يعني نرسه سبيل شادلانساگ شول نرسه اوزرينه حسر تلتورسن .

٢٢ المنية تضحك الامنية

يعني اولوم واجل بنده نك اميد اتكان نرسه لرندن كله يعني بنده اولومني اندوب مقصودلاري آرتندان جري اولوم بنده آرتندان جري .

٢٣ رب اكلة تمنع اكلات

يعني كوب وقتده بر نرسه ني آشاو كوب نرسه آشاودان منع قبله يعني راشني اشلاو سبيل كوب نرسه دان محروم قلوبونا .

٢٤ الهدية ترد بلاء الدنيا والصدقه ترد بلاء الآخرة

يعني بولاك يير و دنيا بلاسوني قايتارا صدقه يير و آخرت بلاسني قايتارا .

٢٥ اللسان صغير الجرم عظيم الجرم

يعني تل نك تني كچكسه اولسهده گناهسي الوغ يعني تل كوب گناهلازغه و كوب بلالازغه سبب بوله .

٢٦ المرأ مؤأخذ بلسانه

یعنی ایرتلی طیماو سبیل اور شلمش بولہ فی کور سا کدہ تل دن کور رسن

٢٧ بعض الكلام اقطع من الحسام

یعنی سوزنگ بعضی قلیچ دانده کیسکو چیراک .

٢٨ کلم الكلام اشد من کلم السهام

یعنی سوز جراحی سنگی جراحنداندہ قاتیراق و آغیراق دور .

٢٩ جراحة السنان لها التيام ولا يلتام ما جرحه اللسان

یعنی سنگی جراحی قیلغان زسه سلامتنہ اما تل جراحی گان زسه سلامتنی .

٣٠ ق فاك سلم قفاك لسانك اسدك ان ارسلت يقتلك

یعنی آغزگی طی جیلکاش سلامت بولور تلش آرسلانگ دور

یورساگ اولتورور .

٣١ اللسان ترجمان القلب

یعنی تل قلب نگ ترجمانیدر یعنی قلبداگی مقصودنی تل ایله آشکلاتولادور .

٣٢ ما الا انسان الا بالقلب واللسان

یعنی آدم آدم اسمندہ بولمی مگر قلب تل برلن کنه مجرد آشا و اچوایله توکل

٣٣ السكوت حكمة وقليل فاعلمها

یعنی تیک توروده حکمت بار لکن آئی اشلاوچی آزدور .

٣٤ العقل افضل مرجو والهوى انكر عدو

یعنی عقل امید ایتمش واستالمش زسه لرنگ آرتوغی دور هوی نفس

آرزوی دشمنان لارنگ قباخی و منکریدود شولای بولسه ده عقل غه
ایارمانجه هواغه ایارمز

۳۵ الحاجة الى العقل اقبح من الحاجة الى المال

یعنی عقل غه محتاج بولو مانغه محتاج بولدان قباحت راک بس عقلسز بای
بولمانجه عقلی یارلی بولو آرتوق .

۳۶ عدو عاقل خیر من صدیق جاهل

یعنی آحق دوستدان عقلی دشمنان آرتوق .

۳۷ العقل وزیر ناصح والهوی وکیل فاضح

یعنی عقل نصیحت قیلوبچی وزیر ویولداشدرهوی رسوای قیلو جیدری یعنی
رسوای قیلماق آشکا تابشرلفان .

۳۸ صديق كل امرئ عقله وعدوه جملة

یعنی هر ایرنگ دوستی عقلی و دشمنانی نادانلغی در چونکه عقلی فائده
ایته نادانلق ضرر ایته .

۳۹ الفضل بالعقل والادب لا بالأصل والنسب

یعنی فضیلت و آرتولوق عقل و ادب برله اصل برله نسب برله توگل .

۴۰ خیرالمواهب العقل وشرالمصائب الجهل

یعنی الله تعالی طرفندان هبه قیلنمش نرسه لرنگ ایدگوسی عقل مصیبت
وقایفی لرنگ ایگ یاوزی نادانلق دور شونگ اوچون جمیع اعضاغه
رعیه عقل غه شاه دیمشدر .

۴۱ العقل صديق مقطوع والهوى عدو متبوع

یعنی عقل کیسلمش دوست هوی ایلریش دوشمان یعنی عقل دوست بولسه ده آنارغه ایار میمز هوی دوشمان بولسه ده ایار امر.

۴۲ عداوة العاقل اقل ضررا من صداقة الاحمق

یعنی عقلی کشتی ننگ دوشمانلنی ننگ ضرری احمق کشتی ننگ دوستلنی ننگ ضررندن آزاراق یعنی احمق ننگ دوستلقنده شول قدر ضرر کوب

۴۳ الابتلاء بمجنون کامل اهون من الابتلاء بنصف مجنون

یعنی کامل عقلسز کشتی ایله بلالانو یارطی عقلی کشتی ایله بلالانودان ینگل راک یعنی یارطی مجنون بولغاندان کامل مجنون بولو یخش.

۴۴ الانسان عدوما جهله

یعنی آدم بلمگان نرسه سنه دوشمان شوننگ اوچون بلمگان فنلرنی بهضیر انکار ایتلر.

۴۵ عقل المرأ مخبوء تحت لسانه

یعنی ایرنگ عقلی تلی آستنده ارتلمش یعنی کامل ایر عقلدان خارج سوز سویلماس.

۴۶ دولة الجاهل عبرة العاقل

یعنی جاهل ننگ دولت ایلی بولووی عقلی آدم که عبرة چونکه عقلی آدم بای بولوورغه تیش ایدی.

۴۷ الادب احد المنصيين

یعنی ادبی وانصافی بولو ایکی مرتبه ننگ برسیدور یعنی الوغسیدور.

۴۸ حسن الادب یستر قبح النسب

یعنی ادب ننگ کور کاملگی نسیده بولغان قباحتی ارته کشیگه کور ساتمی .

۴۹ من سا أدبه ضاع نسبه

یعنی برکشی ننگ ادبی نچار بولسه یعنی ادبیز بولسه نیبی ضائع بولور
نسبی هم نچار بولور .

۵۰ من قل عقله ضل اصله

یعنی برکشی ننگ عقلی آز بولسه اصلی هم ضالانده بولور یعنی باوز لقدمه بولور .

۵۱ من طال عمره نقصت قوة بدنه وزادت قوة عقله

یعنی برکشی ننگ عمری اوزون بولسه تن قوتی کیم اولسه ده عقل قوتی
آز نور کوب یا شاگان کوب بلور دیگان مقال کبی .

۵۲ التجربة مرآت العقل والفره ثمرة الجهل

یعنی هر ترسه نی صواب قر او عقل ننگ کز گو سیدر ضرور لانا نادانلق یمشیدور .

۵۳ اللسان وزیر الانسان

یعنی تل آدم ننگ وزیری دورا یعنی یاردمچی دورا .

۵۴ من امل شيئا هابه ومن جهل شيئا عابه

یعنی برکشی برزسه نی امید اتسه اول ترسه دان قور قار برزسه نی بلماسه
اول ترسه نی عیبیلر علم منطق بلماسه او قو حرام دیور باشقه لارنی هم اوشنداق .

۵۵ عن من قنع ذل من طمع

یعنی آزغه قناعت اتکان کشی عزیز والوع بولدی کونبی امید اتکان
آدم ذلیل وخور بولدی .

۵۶ الحرُّ عبدٌ اذا طَمَعُ والعبدُ حرٌ اذا قَنِعَ

یعنی آزاد کشیده قل کیندر طمع قبله قل کشیده آزاد کیندر قناعت ایتمه .

۵۷ مجالسةُ الثقیلِ حمیُّ الروحِ

یعنی آخر طبیعتی کشتی ایله اولتور شماق جان ننگ بزگا کیندر .

۵۸ کلبٌ جوالٌ خیرٌ من اسدٍ رابضٌ

یعنی طواف قیلوچی ایت آزار داغی آرسلاندا ایدگوراک

۵۹ لا تشربُ السمَّ اتکالا علی ما عندک من التریاقِ

یعنی قولکنده بولغان تریاق غه طیباب آغو اچمه یعنی داروغه اشانب
آورونی اختیار قبله .

۶۰ من زرعِ الاخِ حصداً لمن

یعنی بر کشتی قننه چچسه محنت و مشقت اورور .

۶۱ من زرعِ شوکا لم یحصد به عنباً

یعنی بر من تیگانک چچسه اول تیگانا کدان یوزم اورماس .

۶۲ فلان کالکعبه یزار ولا یزور

یعنی فلان کشتی کعبه الله کی زیارة قیلنمش بوله اوزی هیچ کم گه زیارة قیلمی .

۶۳ فلانة کالابرة تکسو الناس وهی عریانة

یعنی فلانه خاتون اینه کیندر کشیلر گه کیم تکب کیگز مه اوزی یالانچ . ایمدی

کشیگه و غط سویلب اول و عطنی اوزی تو تماغانلارده شول خاتون کیندر لر .

۶۴ اسد تقاربه خیر من حسود تراقبه

یعنی آرسلان قارشونده یاقین بولوب توزو قیچان ضرر ایثار ایکان دیب
کتلب تورغان حاسددان ایذگوراک یعنی حاسد شول قدر قور قنجلی آدم .

۶۵ الحسود لا یسود

یعنی حسد قیلو چی فائده تابماس بلکه اوزینه ضرر ایتر هم کشیگه ده ضرر ایته بلور .

۶۶ من حفر بئرا لایخیه وقع فیه

یعنی برکشی قرداشنی تشر ب هلاک ایتم دیب قویو قازسه اول قویوغه
اوزی تشارنتکه ابو جهل رسول اکرم ضررینه قازغان خند قفه اوزی تشکان .

۶۷ کل کلب بسابه نباح

یعنی هر برایت اوز او یاسنده او رورایت او یاسنده ایرکلی دیگان کبی .

۶۸ اذا کنت مناطخا فناطخ بذوات القرون

یعنی هر قیچان سز شکوچی بولساگ موگز ایلاری ایله سزش یعنی تیک
تورغان کشیگه بیلنمه .

۶۹ من اطاع هواه اعطی عدوه مناه

یعنی برمن نفس آرزوسنه بوی صونسه مقصودینی دوشمانینه بیردی .

۷۰ کل ماش یحب ولده حتی المار

یعنی هر بر حیوان اوز بالاسنی سیه حتی یلانده کرپه هم بالاسنی
بومشاق غنه دیب سیه ایمش .

۷۱ یدک منک ولو کانت شلاء

یعنی قولک سینک جزء گدان گرچه قورغان بولسه ده یعنی آدم نگ جزئی کرک

بالا بولسون كرك باشقه نرسه بولسون اوزينه سيوكلى گر چه قباحت بولسه ده .

۷۲ الولد كبد الاب

يعنى بالا آتانسك جراكى كيندر محبتلى بولماقده .

۷۳ من قرع قرع

برمن كشي نى قاقسه اوزيده قاغلمش بولور قاقا كشي قابقاسن اوز قابقاشنى قاغارلار ديگان مقال كبي .

۷۴ الجاهل يعتمد الى نسبه والعالم يعول الى ادبه

يعنى نادان كشي اوزى نك نسلينه تايانور عالم كشي ادبينه ميل قيلور .

۷۵ من كانت همته ما دخل في جوفه كانت قيمته ما خرج منه

يعنى برمن نك همتى قور صاغنه كرگان نرسه گنه بولسه اول كشي نك قيمتى ده قور صاغندن چققان نرسه گنه بولور .

۷۶ الدنيا ساعه فاجعلها طاعة

يعنى دنيا بر آز زمان در اول آز زمانى طاعت و عبادت ايله اوتكارو تيش .

۷۷ المرأ اسير عمر يسير

يعنى اير آزغنه عمر نك اياسيدور بوش اوتكار مسكه تيش .

۷۸ البر شى هين وجه طليق وكلام لين

يعنى ايدگولك ينگل شى آجق يوزلى بولو بومشاق سوزلى بولودر .

۷۹ من بذل ماله ادرك اماله

يعنى برمن مالى صرف ايتسه اميد اتمكان نرسه لرينه اير شر .

۸۰ بالاحسان يرتبط الانسان

يعني ايدگولك برله آدم برسي ايكنچي سنه دوست بولور بيلنور .

۸۱ صحبة الاشرار تورث سوء الظن بالاخيار

يعني ياوزلار برله اولتروشماق ايدگولرگه ده سوءظن ني پيدا قيله

۲۸ الشرف بالمهم العالية لا بالرغم البالية

يعني شرافت بلند بولغان همت ل بران چرگان سيالك ل بران توگل

يعني اوزگ همت اياي بولورغه طروش آتالاروش ايله افتخاراته .

۸۳ همة الرجال تقطع الجبال

يعني ايرلر ننگ همتي تاوولار كيسر يعني همت اتكانه هراش وجودكه چغه .

۸۴ اياك ان يضرب لسانك عنقك

يعني تلسك ننگ جيلكا كاصوغوندان صاقلان جيلكال آياساگ تلسكني صاقلان

۸۵ طرف الفتى يخبر عن لسانه

يعني جكت ننگ كوزي تلمندان خبر بيره در .

۸۶ كلما تزرع تحصد

يعني هر نرسه چچساگ شوني اورورسن .

۸۷ لكل ساقطة لاقطة

يعني هر بر يبرگه تشكان نرسه ني چوبلاوچي بار شونك اوچون

قارچيقلارغه مسجدكه چغارغه بوزمانده اذن يوق .

۸۸ رب اخ لم تلد له امك

يعني كوب قرداشكه گويا آني سينگ آناگ توغورمادي يعني بر

آنادانده تورلي بالا تووادر .

۸۹ معاتبۃ الاخوان خیر من فقدہم

یعنی فردا شلرنگ فچقر شوب توروی یوق بولولارندان آرتوق .

۹۰ ربما كان السکوت جوابا

یعنی کوب وقت تیک تورب انداشماو بعض احق غه جواب بوله دور .

۹۱ البخیل لیس له خلیل

یعنی صاران کشی ننگ دوستی یوق آتی هیج کم یاراتماس

۹۲ لكل نعمة حسود

یعنی هر نعمت که حسد قیلوچی بار علم نعمته ده عقل نعمته ده مال نعمته ده .

۹۳ الغریب من لیس له حبیب

یعنی غریب شول کشی بولور آنک دوستی بولماس دوستی بولغان آدم

یاط حیرده بولسه ده غریب بولماس .

۹۴ من لم یشکر الانعام فعدہ من الانعام

یعنی بر من الله تعالی بیرگان نعمت لرگه شکرک قیلماسه آتی حیوانلار

جمله سندان صانا .

۹۵ غضب الاحق فی قوله وغضب العاقل فی فعله

یعنی احق ننگ آچووی سوزنده بولور عقلی آدم ننگ آچووی اشنده بولور .

۹۶ الصبر مفتاح الدرك

یعنی صبرایتو مقصودگه ایرشونک اچکچی در صبر اینکچ مرادگه ایروشله .

۹۷ الهوی یقظان والعقل راقد

یعنی عقل یوقلا سادا نفس هواسی اویاغ تورادور .

۹۸ تفکر تدارك

اشنی فکر لب اشله مرادغه ایرشورسن .

۹۹ اذا جاء الصواب ذهب الجواب

یعنی هر قیچان توغریلق کیلسه جواب کینار یعنی سوز بتار .

۱۰۰ الافتخار بالعلم والادب لا بالمال والنسب

یعنی ماقتانماق یاراغان تقدیرده علم ادب برله یاری مال نسب برله یارامی .

۱۰۱ النکاح یفسد الحب

یعنی نکاح محبتنی بوزادور شونشک اوچون نکاح دان قبل محبت

برلن آونغان خاتون ایرنده ازاق تورمی .

۱۰۲ من رضی بالمقدور قنع بالمیسور

یعنی برمن تقدیرگه راضی بولسه آزرسه گهده قناعت قیلور معناسنده .

۱۰۳ اذا طلبت العز فاطلبه بالطاعة واذا اردت الغنى فاطلبه بالقناعة

یعنی هر قیچان اولوغلق استاساشک طاعة برلن استه بایلق تلاساشک

قناعت برله تله .

۱۰۴ تعاشرُوا کالآخوان وتعاملوا کالاجانب

یعنی قرداشلر کبی معیشت ایتوکنز یاط کشیلر کبی آوش بیرش ایتوشکنز .

۱۰۵ حب الریاسة دألا دواله

یعنی خلق غه باش بولونی سیو دارووی بولغان آورو کیدر .

١٠٦ من جلس في صغره حيث يجب جلس في كبره حيث يكره
 یعنی برمن باش زمانده سیدگان اورننه اولتورسه قارتایغاج سیدمگان
 اورننه دا اولتورور.

١٠٧ من اعتمد علی شرف آباءه فقد عقهم

یعنی برمن آتا باباسینگ الوغ بولغا نلقینه تایانسا تحقیق آتا باباسنی رنجندی.

١٠٨ القناعة عن المعسر والصدقة حرز المومسر

یعنی قناعت فقیرنگ عزتی صدقه بای ننگ قالقانی در.

١٠٩ لقاء الإخوان تلقح القلوب

یعنی دوستلارغه یولقو عقل لارنی قلب لرنی روشن قیله آرتدرادر.

١١٠ الناس كاسنان المشط

یعنی آدملر برتاراق نکل تش لری کبی در تاراق ننگ قایسی تشی
 صونصاده تاراق غه کیمچلک کیله

١١١ من مدح فاسقا ذهب مأوجهه

یعنی برکشی فاسقنی ماقتاسه اول کشی ننگ یوز صوی بتر چونکه
 فاسق الله تعالی ننگ عدوی عدو الله فی ماقتاو البته یارامی.

١١٢ من طمع في مال غيره نزعته البركة من ماله

یعنی برمن ایکنچی کشی ننگ مالنده طمع قیلسه اوز مالندان برکت
 صورولمش بولور یعنی اوز مالنده برکت قالماس.

١١٣ من عصي لوالديه لم ير السرور من ولده

یعنی برکشی آتا آناسنه کنناه قیلسه یعنی بوی صونماسا اوز بالاسنداندا
 شادلق کورماس.

۱۱۵ الفقیه بغیر ورع کالسراج یضئ و یحرق

یعنی تقوانی بولغان عالم کئی چراغ کبی ایونی یا قرتا لکن یاندرا و خراب ایتہ

۱۱۶ الخط احد اللسانین وحسنه احد الفصاحتین

یعنی خط ایکی تلسنگ برسی خطنگ کورکام لگی ایکی فصحت ننگ
برسی یعنی خط یازا بلو دہ کورکام اش کورکام یازو بیگرا کدہ کورکام .

۱۱۷ اللسان مقصور علی الحاضر والقریب والقلم علی الشاهد والغائب

یعنی تل برلہ آدو کدہ حاضر بولغان یاقین کشیگہ گنہ مقصودنی آشکلاتوب
بولا اما قلم برلن حاضر غہ ہم غائب کہ مقصودنی بلدرو ممکن بولہ .

۱۱۸ الجاهل یعتمد علی امله والعالم یعتمد علی عملہ

یعنی نادان کئی امیدہ طیانور عالم کئی عملتہ (اشینہ) طیانور .

۱۱۹ من افقی بغیر علم لم یجد ریح الجنة

یعنی برمن بلما نیچہ فتوی پیرسہ جنت ایسن تاہماس .

۱۲۰ من سفہ علی الناس شتم

یعنی برمن آدم لرگہ سفاهت یعنی احمق کورساتہ شلتہ قیلنمش بولور .

۱۲۱ من صاحب السفہا حقر ومن صاحب العلمأ وقر

یعنی برمن احمق برلن قاتوشسہ حقیر بولور عالم لر برلن قاتوشسہ الوغ بولور .

۱۲۲ من جهل موضع قدمه مشی فی ندامة

یعنی برمن آباق باسقان اورنونی بلماسہ حسرتدہ جرور .

۱۲۳ من خشی الله فاز

یعنی بر من الله تعالی دان قورقه مقصودینه ایرشر .

۱۲۴ عند الامتحان یکرماً المرأ اویهان

یعنی امتحان وقتنده ایر حرمتلشمش بولور یاخورلامش بولور

یعنی امتحان وقتنده کشتی ننگ حالی معلوم بولور بالالارنی امتحان

شوننگ اوچون کک .

۱۲۵ جزیه المسلم کراً بینه وفک رقبتہ ووفاً دینه وذل رقبتہ

دینه وعذابه سو خلق امراته

یعنی مسلماننگ جزیه سی ایونک اجره سی در آزاد بولوی بورچی تولاویدر

ذیل بولوی بورچی در مسلمان ننگ عذابی خاتونی ننگ یاوز خلقلی بولویدر .

۱۲۶ العقل بلا ادب کالشجر العاقر ومع الادب کالشجر المثمر

یعنی ادب بولغان عقل یمش سز آغاچ کیدر ادب برلن بولغان

عقل یمشلی آغاچ کبی در .

۱۲۷ من عرف معا به لم یجد من عابه

یعنی بر کشتی اوز عیبی بلسه عیب ایتارگه کشتی تابماس .

۱۲۸ من کثر اعتباره قل عثاره

یعنی بر من ننگ اعتباری کوب بولسه خطاسی آز بولور یعنی اشنی اعتبار

برلن اشلیکان آدم ننگ خطاسی آز بولور .

۱۲۹ لیست العزة فی حسن البزة

یعنی الوغلق کیوم ننگ کورکام لکنده توگل ادبلی انصافی عالم بولوب

نچار کیم کبسه ده الوغ بوله .

۱۳۰ اکبر الدوا تقدير الغذاء

يعني دارونگ ايگ الوغسي آزقي چيكله ودر يعني اولجاب آشاو در آرتوق آشاماو در .

۱۳۱ خير المزاح لا ينال وشره لا يهال

يعني مزاح ننگ ايدگوسني تاوب بولماس ياوزني ايتورگه ياراي .

۱۳۲ من لم يستشر في الامور لم يصل الى حاجته

يعني برمن اشلرني مشورتسز اشلسه اوزي ننگ حاجتينه ايرشماس مشوره تدان اير هلاك بولمي .

۱۳۳ من لم يدار مع اهله ذهب لذة عيشه

يعني برمن اوز اهل ايله مداره قيلماسه تركلكي ننگ لذتي كيتارشونگ اوچون رسول الله مداره قילו صدقه ديگان .

۱۳۴ الشاة المذبوحة لا يؤلمها سلخ

يعني بوغازلانغان قويغه تيرسني صورودان الم وارنجو حاصل بولمي .

۱۳۵ ليست النائحة الشكوى كالمستأجرة

يعني بالاسني يوغاتو سيبلي يلاغان خاتون اجاره كه آنوب يلاغان خاتون كي توگل بالا يوغاتقان خاتون حقيقه قاينار ياش ايله يغلي اجاره كه آلتقان خاتون مجازا آچه آور اوچون يغلي .

۱۳۶ البخل جلباب المسكنة

صارانلق توبانچيملك ننگ جلبابي وازاري دور .

۱۳۷ رب ملوم لا ذنب له

يعني كوب شلته قلنمش سوگلمش آدم ننگ گناه سي يوق يعني گناه سز آدمني ده اورنسز شلته قيله لار .

۱۳۸ کل انا یترشح بما فيه

یعنی ہر صاوت اوزندہ بولغان نرسہ برلن بویالایعنی مای چولما کی ننگ
طشندان معلوم .

۱۳۹ لکل فرعون موسیٰ ولکل دجال عیسیٰ

یعنی ہر فرعون ننگ موسیٰ سی بار ہر دجال ننگ عیسیٰ سی بار یعنی
ہر بر باطل اوچون حقلق کورساتوچی بار .

۱۴۰ الصعبة سارية والمجاورة مؤثرة والطبيعة متسرة

یعنی صحبت سرایت ایتہ کورشیلش اثر ایتہ طبیعت اورلانا کم
آرباسینہ اوترساننگ آئشنگ جرونی جرالارسون دیگان مقال کبی .

۱۴۱ انما الکامل من یحسد

یعنی کامل آدم حسد قیلنمش بولہ اما ناقص بولغان آدم کہ هیچ حسد
قیلمی لار چیچق تلاسه قایدا سیر قیلہ هیچ کم تیمی صاندوغاچی
صایراغان اوچون حبس کہ یابالار .

۱۴۲ اذا قدم الاخا سمیح الثنا

یعنی دوستلق کیلسہ ماقتاو قباحت بولور یعنی دوستلق تمام بولغاج
دوس کشنی ماقتاو قباحت بولہ .

۱۴۳ اذا تمت المحبة سقط الادب

یعنی دوستلق و محبت تمام بولسہ ادب ساقط بولور .

۱۴۴ اذا تمت الالفه سقطت الکفة

یعنی ہر فغان الفت تمام بولسہ تکلف ساقط بولور .

۱۴۵ من طلب فی هذا الزمان عالما عاملا بعلمه بقی بلا عالم ومن

طلب طعاما بلا شبهة بقي بلا طعام ومن طلب صديقا

بلا عتب بقي بلا صديق

يعني بو زمانده بر آدم علمي ايله عمل قيله تورغان عالمي استاسه عالمسز قالور
بوسوز قلت دان كناية دور اگر شبهه سز طعامي استاسه طعامسز قالور
اگر مشقت سز شلته سز دوستي استاسه دوستسز قالور بس بار قدرينه قناعت
قيلوب يوقتي استاسمكه تيش الله تعالى عالم عامل لارده خلق ايتكاي ايدى .

۱۴۶ لا يكمل عقل المرء حتى يرضى بان يقال انه مجنون

يعني اير كامل عقللي بولماس مجنون ديگان سوزگه راضي بولغانغه قدرى يعني
كامل اير بيك تحمللي بولوق كرك مجنون ديگانگه هم آچولانماسقه كرك .

۱۴۷ الدنيا اما مصيبة موجعة واما امنية مفجعة

يعني دنيا يا الوغ قايفو و آورودور يا حصرة يره تورغان مقصود لاردور
يعني ظاهرا مراد و مقصود شي اولسه ده باطنا حسرت در .

۱۴۸ محبة المال وتد الشر ومحبة الشر وتد العيوب

يعني مالغه محبت ييرو باوزلق قاداغى و قازغى دور باوزلقغه محبت ايتو
عيب لارنگ قاداغى در .

۱۴۹ تعجب الجاهل من العاقل اكثر من تعجب العاقل من الجاهل

يعني نادان و احق ننگ عقللي كشينگ اشينه عجب لانوى عقللي آدم ننگ
نادان اشينه عجب لانوندن كو براك .

۱۵۰ اذا افئيت عمرك في الجمع فتى تأكل

يعني عمر ننگنى مال جييوب بترساگ يعني اولگانجه مال جيغاج اول
مالي قاي زمانده آشارسون .

۱۵۱ من رق وجهه رق علمه

یعنی بر من ننگ یوزی نچکه بولسه علمیده نچکه بولور یعنی عالم کشی آرق بولور بس بزنگ مسلمان شکره لری قزل یوزلی توکل دیب کلو یارامی .

۱۵۲ الفرصة سريعة الفوت بطيئة العود

یعنی فرصت وقتی ننگ اوتوی تیز کیری قایتوی آغز یعنی قایتی بس فرصتی غنیمت بلمالی .

۱۵۳ قد تكسد اليواقيت في بعض المواقيت

یعنی بعض وقتلرده یا قوتلرده بهاسز و جرمی تورغان بولا .

۱۵۴ من ابصر عيب نفسه اشتغل عن عيب غيره

یعنی بر من اوز عیبی برله شغلنسه و کورسه کشی عیبی کوره آلماس .

۱۵۵ من تعرى عن لباس التقوى لم يستر بشئ

یعنی بر من تقوالق کیمندان یالانچاق بولسه هیچ کیم برله ارتلماس .

۱۵۶ لقاء الحليل يفرح القلوب وفراقه يهيج الكروب

یعنی دوستقه یولقو قلبلرنی شاد قیله دوستندان آیرولو حسرتلرنی قوزغالتا .

۱۵۷ من رضى برزق الله لم يحزن على ما في يد غيره

یعنی بر من الله تعالی بیرگان رزقه راضی بولسه کشی قولنداغی مالغه حسد قیلوب میکا بولسه ایسکان دیو حسرتلماس .

۱۵۸ من هتك حجاب غيره انكشف عورته

یعنی بر من کشی پرده سنی یورطب عیبی بلیگرسه اوز عورتیده آچلور .

۱۵۹ لكل صارم نبوت و لكل جواد كبوت

یعنی هر بر اوتکن زسه ده اوتماس لنه هر جگرك آطده سر لگه و سرتنه .

۱۶۰ من نسی زلة نفسه استعظم زلة غيره

یعنی بر من اوز کیمچیلگنی اونوتسه کشی ننگ زلته فی الوغغه صایور .

۱۶۱ ما حك جلدك مثل ظفرك

یعنی تشکنی اوز تور ناغک کبی کشی تر ناغی یخشی قاشماس فافهم .

۱۶۲ من استغنى بعقل نفسه ذل

یعنی بر من اوز عقلی بر لنگه کفایه لنسه کشیگه مشورزه اتماسه خور بولور .

۱۶۳ ساء الصيف عن قليل ينقشع

یعنی جایگی بولوت تیز زماندان آچله یعنی بته .

۱۶۴ من تكبر على الناس ذل

بر من آدم لرگه تکبر لک اتسه ذلیل اولور نتاک ابلیس ذلیل اولش .

۱۶۵ الامل كالسراب غر من رآه و خاب من رجاه

یعنی امید ایبتلگان زسه کوزگه کورنگان سراب کبی کورگان آدم آلدانا

سرابی امید اتکان آدم محروم قلا شونگ کبی اوقانیجه عالم بولونی کسبسن

بای بولونی امید اتکان آدم سرابگه آلدانان کبی اوله .

۱۶۶ من تهاون بالدين هان و من غالب الحق لان

یعنی بر من دینی خور لاسا خور بولور حلقنی غالب ای تارگه توروشسه

یومشارور یعنی حق لقی اظهار قیلماقی بواسه یومشاق سوزلی اولور

قاتی سوزدان آدم بیزار .

۱۶۷ لولا اللوام هلك الانام

یعنی اگر شلته قیوب نصیحت لوجی بولمسه ایدی خلق هلاک بولور ایدی .

۱۶۸ من خیر الاختیار صحبة الاختیار ومن شر الاختیار مودة الاشرار

یعنی ایذگولکنی اختیار ایذگولر برله اولتور شماق یاوزلقنی اختیار قیلو یاوزلار برلن اولتور شماق ودوستلق آتماک در .

۱۶۹ الدنيا اما نعمة نازلة واما نعمة زائلة

یعنی دنیا یا اینگان آجویاتینز کیتنه ترغان نعمت امدی آجوهوم تیز کیتنه ترغان نعمت محبوب شی لردان توگل .

۱۷۰ من لم يذق لم يدر

یعنی برمن تاتماسه بلמידور بس جفا کورمگان آدم صفا قدرنی بلماس .

۱۷۱ لكل تربة عرس ولكل بناء اس

یعنی هر بر توفراق اوچون اولتور تلغان آغاج بار هر بناء اوچون مناسب نیگز بار بعض یرده آغاج اوسمی بعض اورونده نیگز قرار لانی بس آدمنی ده قیاس قیلیق بعضی برسنه علم اورلوغن چچسا کده اوسمی بعضینده اوسه بعضینده بر آز اوسه ده جیل قیوب بتره .

۱۷۲ لكل ثوب لابس ولكل علم قابس

یعنی هر کیمنی اوزینه مناسب کیوچی بار هر علمنی اوزینه مناسب آوچی باره .

۱۷۳ اللهم نصف الهرم

یعنی حسرة یارطی قارتلق در .

۱۷۴ من لم يعد كلامه من عمله كثرت خطايا

یعنی برمن ننگ سوزی عملندان صانالورلق بولمسه گناهلاری کوب

بولور یعنی سیله گانده سوزک عمل گه حساب ایدلورلک بولسون .

١٧٥ من کتم سره کان الحیار الیه ومن افشاه کان الحیار علیه
یعنی برکشی سرنی یا سرسه البته یا سررگه اختیاری بار اما سرنی کشیگه
اظہار قیسه اختیار اظہار قیلمش کشیده قالا .

١٧٦ یستدل علی عقل الرجل بقوله وعلی اصله بفعله
یعنی ایرنگ عقلینه سوزندان استدلال قیلنه اصلنه فعلندان استدلال قیلنه .

١٧٧ الجاهلون موتی قبل موتهم والعالمون وان ماتوا فاحیاء
یعنی نادانلار اولماسدان بورون اولوکلر عالم لرا اگر چه اولسه لده ترکلر دره .

١٧٨ طلب الحرمة من الجاهل محال
یعنی نادان دان حرمت استاو ممکن توگل یعنی استاسا شگده بولمی .

١٧٩ ان اکلتین فی یوم من السرف
یعنی برکونده ایسکی مرتبه آشاماق اسراف دان بولور بس دوره بش
مرتبه آشامق نیچک بولور .

١٨٠ لیس العید لمن لبس الجدید انما العید لمن امن الوعید
یعنی عید وشادلق یا شکی کیم کیگانگه توگل بلکه وعید دان امین بولغان کشیگه

١٨١ لیس العید لمن لبس الرقیق انما العید لمن عرف الطریق
یعنی عید نیچکه و حفاک کیم کیگان کشیگه توگل بلکه شریعت یولونی تانیغان کشیگه

١٨٢ لیس العید لمن لبس الملابس الفاخرة انما العید لمن امن

عذاب الآخرة

یعنی عید ما قاتلش کیم لر کیگان کشیگه توگل بلکه آخرة عذابندان
امین بولغان کشیگه اول معلوم توگل بس شادلانمای تورماق یتش .

۱۸۳ من اشترى ما لا يحتاج اليه باع ما يحتاج اليه

یعنی بر من کر که گان نرسه نی صاتوب آسه کرک نرسه سنی صاتار یعنی
هر نرسه نی آغان وقتده او یلاو تیش کرک بولسه غنه آورغه کرک .

۱۸۴ يوم العدل على الظالم اشد من يوم الجور على المظلوم

یعنی ظالم غه عادل بولوب برکون او تکارو مظلوم غه ظلم کونندان
قاتراق یعنی ظالم عدالتی سیمی دوشمان .

۱۸۵ لكل اجتماع افتراق

یعنی هر جیولغان نرسه ننگ آیرلوی بار دوست دوستندان آیرولا
هم آدم دنیا دان آیرولا .

۱۸۶ اجعل الآخرة رأس مالك فما اتاك من الدنيا فهو ربح

یعنی آخرتی سرمایه قل بس دنیا دان نرسه کیسه ده سینگ
فانده دان بولور .

۱۸۷ عدوك من صديقك مستفاد

یعنی دوشمانگ دوستنگدان چغار یعنی عداوة دوستندانده چغه .

۱۸۸ العلم نقطة كثيرها الجهلة

یعنی علم بر نقطه دور آتی نادانلار کو بایتدی بسم الله ننگ باسنده جمیع
علم بار دیگانلر .

۱۸۹ الخط اصل في الروح وان ظهرت باآلة الجسد

یعنی خط جانده بولغان بر اصل نرسه در گر چه تنده بولغان قول قورالی
ایله حاصل بولسه دهه .

۱۹۰ رب رمیه من غیر رام

یعنی کوب آتلغان نرسه آتوچی دان باشقه بوله ککری آتو غری
کیله دیگان مقال کبی هواغه ملطق آطب قش غه تیو کبی .

۱۹۱ ربما اصاب الاعمی ر شده و اخطأ البصیر قصده

یعنی کوب و قنده صوقر کشیده مقصودگه توغری باروب یته کوزلی
کشی یولدان آداسب مقصودگه ایرشی خطا قیله .

۱۹۲ مافوق الکفاف اسراف

یعنی یتکاندان آرتوق واستون اسراف بوله طویغاندان آرتوق آشاو کبی .

۱۹۳ رب حظ ادرکه غیر طالبه و در احرزه غیر جالبه

یعنی کوب الوشنی استمگان کشیده آلا کوب انجونی تارتمغان کشیده
آلا یعنی بعض نرسه استامه پده قولقه کره .

۱۹۴ من سل سیف البغی قطع

یعنی بر آدم بنی (ظلم) قلوچی قنندان چغارسه کیسلور .

۱۹۵ من کابد الامور عطب

یعنی بر من اشلرده مشقت محنت یرسه هلاک بولور .

۱۹۶ من استغنی بمال الناس افتقر

یعنی بر او کفی مالی برله بایلق استاسه فقیر بولور اوزگ کسب ایتب بایارغه کرک .

۱۹۷ اکرم الضیف ولو کان کافرا

یعنی قوناقی کافر بولسه ده صیلا مسلماننی بیگرا کده صیلا معناسنده .

۱۹۸ الضیف یجری برزقه

یعنی قوناق اوز رزقی برلن جری قوناق صیلا ودان مال کیمی .

۱۹۹ لاخیر فیمن لا یضیف

یعنی قوناق صیلامی تورغان قوناق کیلمی تورغان ایدمه هیچ ایدگولک
یوق بو حدیث ده اوینه قوناق کیلمگان کسه یه خوف عظیم بار فافهم .

۲۰۰ من دخل مدخل السؤاتهم

یعنی برمن یاوز ایشکدن کرسه مهتم بولور .

۲۰۱ اتقوا مواضع التهم

یعنی تهمتلی اورون لاردان صاقلانوکر تهمت که توشرسز .

۲۰۲ من عرف اجله قصر امله

یعنی برمن اجلنی بلسه انطماسه امیدنی قسقارتور معناسنده .

۲۰۳ من احتمل ما لا یطیقه عجز

یعنی برمن طاقی توتفغان نرسه سنی کوتارسه عاجز بولور یغلور .

۲۰۴ سید القوم خادمهم

یعنی قوم نگ خوجهسی شول قوم نگ خدمتچیسسی دور بویک معلوم .

۲۰۵ عدة المؤمن اخذه بالكف

یعنی مؤمن نگ وعدهسی نفس قولی ایله آووی آرتوق سوزی کراکی .

۲۰۶ نية المؤمن خیر من عمله

یعنی مؤمن نگ نیتی عملندان آرتوغراق یعنی نیت برله اشلگان عملی نیت سز
اشلگان عملندان آرتوق یا یسه مؤمنک نیتی مؤمن بولغاننک عملندن آرتوق دیمکدر .

۲۰۷ ارحم من فی الارض یرحمک من فی السماء

یعنی یرده بولغان کشیگه مرحمت قیل سین سیکما کو کده خلقی بولغان من

مرحمت قبولور معناسنده بایسه کوکدان مرحمت اینار .

۲۰۸ المسلم مرآت المسلم

یعنی مسلمان مسلمان نکل کزگوسی دور .

۲۰۹ ترك الشر صدقة

یعنی یاوزلقنی قویو صدقه بیرو حکمنده در .

۲۱۰ الامر بالمعروف صدقة

یعنی یخشی اش برله خلق غه قوشو صدقه بیرو حکمنده در .

۲۱۱ الحكمة الطيبة صدقة

یعنی خلق غه خوش سوزیمشاق سوز ایتو صدقه بیرو حکمنده در .

۲۱۲ اماطة الاذى عن الطريق صدقة

یعنی خلقنی رنجته تورغان نرسه نی یولدان آوب تاشلاو صدقه در .

۲۱۳ حب الوطن من الايمان

یعنی اصل یورطنی سیو ایمان علامتدان لکن اصل یورطدان مراد
توغان یورط بولما نیچه قبر مراد بولو احتمالی بار .

۲۱۴ حب الهرة من الايمان

یعنی ماچی نی سیو یا ماچی ننگ آدم نی سیدوی ایمان علامتدان در انبیاء
هم ماچی نی سیگانلر دیلر .

۲۱۵ حبك الشيء يعمى ويصم

یعنی بر نرسه نی سیو کشتی صوقرقیله صاگراو قیلامتلا بر آدم بر کشتی نی
سیسه اول کشیده بولغان عینی کورمیده اشتمیده .

۲۱۶ الظلم ظلمات يوم القيامة

یعنی دنیاده بر ظلم قیامت کوننده کوب ظلمت لر بوله معناسنده .

۲۱۷ السفر قطعة من السقر

یعنی سفر مشقی سقر تموغ ننگ بر کیساگی کبی سفرده بر آرز مشقت کورساک شولای .

۲۱۸ السقر قطعة من السفر

یعنی سقر تموغی سفردان یعنی سفر مشقتندان بر کیساک در سفرده افراط مشقت کورگان آدم ایشکان سوز بولور .

۲۱۹ البلاء مؤکل بالمنطق

یعنی بلا سویلوگه تابشرو لغان یعنی سیلاو برله بلاغه اوچرار مننی کورساکده تلدان کورر من .

۲۲۰ الخائن خائف

یعنی خیانتچی آدم بیک قورقاق بوله .

۲۲۱ ساقی القوم آخرهم شرابا

یعنی آدم لرگه شراب صوغاروچی ایسک آخردان اجارگه کرک .

۲۲۲ القايم لايدخل الجنة

یعنی برزسندی بولوچی جنت که کرماس عادل بولماسه بولور .

۲۲۳ العجوز لايدخل الجنة

یعنی قارتلار قارجقلار قارت بولغان حال لرنده جنت که کرماسلر بلکه یاش بولوب کرر لر اوتز اوچ یاشنده بولوب .

۲۲۴ الحرب خدعة

یعنی صوغش آداشودر کراشو آداشو دیگان کبی .

۲۲۵ الدین شین الدین

یعنی بوروچ دینده بیک خورلق بولغان اش بوروچ ایاسی کشی بیک حقیر بوله .

۲۲۶ ادا الدین من الدین

یعنی بوروچنی اوتاو دین لی بولو علامتدان .

۲۲۷ من شد شد فی النار

یعنی بر من اهل السنه والجماعت دان آیورسه جهنمه یالغز بولور
اولی یولدان چقماس غه کړک اولی یولدان بارغان آدم آداشمی .

۲۲۸ لایحی علی المرأ الایده

ایرگه جنایت قیلماس مگر قوی جنایت قیلور .

۲۲۹ العدة دین

یعنی وعده بوروچ حکمنده بوروچنی ادا لازم بس وعده ده هم
راست بولورغه کړک وعده گه خلاف قیلو علامه نفاق در .

۲۳۰ لاتکرهوا البنات فانی ابو البنات

یعنی دنیاغه قز بالا کیلونی مکروه کور ماگزدی رسول الله آنش
او چون مینده قزلار آتاسی معناسنده رسول الله نکلده قزلاری بولغان .

۲۳۱ لیس الخبر کالمعاینة

یعنی خبر کوز برله کورو کبی توکل هر خبرگه اشاورغه یارامی خصوصاً
بچن بازار خبرینه هر کونده نیجه تری خبرلر چغب طرا .

۲۳۲ خذما صفاودع ما کدر

یعنی صاف بولغان نرسه نی توت کدورق لی نرسه نی توتمه قوی ،

۲۳۳ خذ ما تری ودع ما سمعت

یعنی کوز برله کورگان نرسه نی توت قلاق برله اشتکان نرسه نی قوی
کوز برله کورو قیاش کبی قلاق برله اشتو زخل یلدزی کبی دیگانلر.

۲۳۴ الانسان لا یخلو عن الذسیان

یعنی آدم بالاسی انتودان خالی بولماس هم خطادان خالی بولماس.

۲۳۵ الجذس مع الجنس

یعنی هرکم اوز تینکی برله بایلار بایلار بله عالم لر عالم لر برله.

۲۳۶ من تفقه تفسق

یعنی برمن دینی فقه فی بران گنه استاسه فاسق بولور.

۲۳۷ من تفنن تخلص

یعنی برمن کوب فتنی بلسه قتلور هر فتنی بلو کراک ایکان.

۲۳۸ من لم یعرف الشبهة وقع فيه

یعنی برمن شبهه نرسه ایکاننی بلمسه شبهه گه تشر بس شرنی ده صاقلانور
اوجون بلو کراک.

۲۳۹ علم کل شیء افضل من جهله

یعنی هر نرسه نی بلو شول نرسه نی بلماودان آرتوق.

۲۴۰ الروث شیء والجمل لیس بشیء

آط تیزاکی شی لاقلا اوطون اورننه یا غارغه یاری نادانلق لاشیء دیگانلر

۲۴۱ العقل فن واحد والجنون فنون

یعنی عقل برکنه فن دیوانالق کوب فنلر در.

۱۴۲ لکل شیء آفة وللعلم آفات

یعنی هر زسه او چون بر آفت بار اما علم او چون کوب آفت بار.

۱۴۳ قل الحق ولو كان مرا

یعنی حق سوز ایت اگر چه اچی بولسه ده.

۱۴۴ قل الخیر والافاسکت

یعنی ایساگ ایدگو وینشی سوز ایت اگر ایتماساک تیک تور.

۱۴۵ التوفیق خیر رفیق

یعنی توفیق یولداشلارنگ ایدگورا کی در.

۱۴۶ صاحب القمصین لا یدخل الجنة

یعنی ایکی کوملک ایاسی جنت گه کرماس یعنی دنیا آخرتی
ایکسند. قولنه آلب جرماجچی بولغان کشی.

۱۴۷ المحبة لا ترید الجمال

یعنی محبت کور کاملکنی تلامی مثلاً مجنون لیلی غه عاشق بولغان لیلی
غایت قباحت تسلی بولغان محبت تناسب ارواح دان بولغان بولور.

۸۴۱ العلم عز الدنيا وشرف الآخرة

یعنی علم دنیا ننگ الوغ لغیدر آخرت ننگه شرافتی در.

۱۴۹ المرأة ریحانة

یعنی خاتونلر خوش ایسلی گل کیدر لر (حضرت عمر اشتب تورغان
بر خاتون بوشعرنی اوقغان).

۱۵۰ ان النساء ریاحین خلقن لکم وکلکم تشتوی شم الریاحین

یعنی خاتونلر خوش ایسلی گللر هر قایوگز اول گننی اسنارگه آرزو
قیله سز دیب حضرت عمر رضی الله عنه مونگ جوابنده ایتمکای.

۱۵۱ ان النساء شياطين خلقن لنا نعوذ بالله من شر الشياطين

ديب يعنى خاتونلر شيطانلر بزنگ فائده اوچون مخلوق لر الله غه صفامن شيطانلر يعنى خاتونلر شردان ديگان .

۱۵۲ اذل من اللثيم سائله واقل من البخيل نائله

يعنى صاران كشيدين صور اوچي يمازاق وهم صاران كشيدين آلوب جققان كشي آزاراق يعنى صاراناق قباحت سور او آندانده قباحت راك .

۱۵۳ الاحسان يقطع اللسان

يعنى ايدگولك تلنى كيسه يعنى بر كشي گه نى قدر آچولانسا كده ايدگولك ايتسه آشكار سوز بته برسوزده ايتب بولمى .

۱۵۴ الاحسان رق والمكافات عتق

يعنى ايدگولك قيلو قل لى آشكار قارشى ايدگولك قيلو اول قلقونى ازاد قيلو حكمنده در .

۱۵۵ صديق الرجل قصده وسرفه عدوه

يعنى ايرنگ دوستى اور تاجه بولماقى هرا شده اسراف ايتمايجه آرتوق قسلايجه اما دو شمانى اسراف قيلوى در .

۱۵۶ المسمى ميت وان كان في دار الحياة المحسن حي وان كان في دار الممات

يعنى ياوزلق قيلو چي آدم اولوك حكمنده اگر چه حيوه بور طنده بولسه ده ايدگولك قيلو چي آدم ترك اگر چه ممات بور طنده بولسه ده يعنى اولسه ده .

۱۵۷ شر الناس من اكل وحده

يعنى آدملرنگ ياوزراغى يالغز آشاغان آدم بس آشتى وسائر طعاملر نى يالغز آشاماسقه كرك جماعت ايدده بولسه برار شكرت چاقر بر گه آشار غه آچ قور ساقى طويدر .

۱۵۸ شر النكاح نكاح الغلظة

يعنى نكاح لرنگ ياوزراغى غلاملرنگ نكاحيدر بيك باش وقتنده .

۱۵۹ القریب بعداوتہ بعید والبعید بمودتہ قریب

یعنی نسبتا یقین بولغان آدمده دوشما نلق سبیلی بر اقدر و نسبتا یراق بولغان آدمده دوستلق سبیلی یقین در.

۱۶۰ الفنی بلا جود کملک بلا جنود

یعنی جو وارد بولما نیجه مجرد بای بولغان کشی رعیه سی و عسکری بولغان پادشاه کیدر.

۱۶۱ من جاد ساد ومن اضعف از داد

یعنی بر من جو وارد بولسه ایدگو اولور و یحشی اولور اگردده جو وارد لقی آرتدرسه یعنی ایکی الوش ایتسه یحشی لغیده آرتور معناسنده.

۱۶۲ اذا احسنت القول فاحسن الفعل

یعنی هر چنان سوزگنی کورکام قیلساک اشکی ده کورکام قیل یعنی مجرد تلشک کورکام بولوغنه یمی اشکده کورکام بولسون.

۱۶۳ الید العلیا خیر من الید السفلی

یعنی بیوک قول تو بن قولدان ایدگوراک یعنی آوچی دان یروچی ایدگوراک بعضیلر آوچی صورا ب الماسه اول ایدگو بولا دیگانلر.

۱۶۴ من رضی عن نفسه اسخط علیه الناس

یعنی بر من اوزندان راضی بولسه آنا رغه آدم لر آچولانور.

۱۶۵ کل شیء یمحتاج الی العقل والعقل یمحتاج الی التجارب

یعنی هر شیء عقل گه محتاج بوله عقل تجربه گه محتاج بوله بس هر شیء اوجون عقل کک عقل غنه یمی تجربه ده کک.

۱۶۶ الفتنة حصاد الظالمین

یعنی فتنه ظالم لر ننگ ایگو یعنی آزغی یعنی ظالم لر فتنه نی اسناب کنه نورالر.

۱۶۷ اطلب العلم حتی ینقطع نعلاک ویتکسر عصاک

یعنی علم نی استه باشماغک و کوشک کبسلب طوزوب بتکانگه قدر دخی طیاغک صونغانقه قدر.

﴿ مر موزات ﴾

۱۶۸ رجل يطأ السماء وهو يصلي قيل لا بأس (ماهو)

یعنی بر ایر کوکئی وطی قیله نماز اوقی مونده ضرر یوق طهارتی
صونمی دیگانلر بوزسه .

۱۶۹ رأیت فی بلادکم عجبا شیخ کبیر و جاریة فی بطن عصفور (ماهو)

یعنی سزنگ شهرگزده عجب نرسه کوردم الوغ قارت هم جاریه
چبچق قور صاغنده بوزسه .

۱۷۰ رجل يتوضأ بريح ويفتسل بقطرة (ماهو)

یعنی بر ایر حیل برلن طهاره آلا برتامچی صو برله غسل قیونا .

۱۷۱ جاریة تسعی لیست بحیة وتحمل کالاتی ولكن لا بعلمها و اذا

عطشت عاشت جنینها و اذا شربت ضاع حملها (ماهو)

یعنی بر فزکه تورک نوگل اوزی جری خاتونلار کی قورصاق کوتره لکن ایری یوق
اگر صواچاسه قور صاغنده ای بالالار سلامت طرالار صواچسه هلاک بولالار (کیمه)

۱۷۲ شجرة لها اثني عشر شعبة في كل شعبة ثلثون ورق احد

جانبي كل ورق اسود والاخر ابيض (ماهو)

یعنی بر آناچ اون ایکی بوتاعی بار هر بوتاغنده او طرز یافراق هر
یافراقنگ بریانی آق بریانی قارا اول نرسه (یل) .

۱۷۳ شخص یجری فی اول النهار علی اربعة اقدم وفي وسطه

علی اثنين وفي آخره علی ثلاثة (ماهو)

یعنی بر ایر کوننگ اولنده دورت آیاق برله جری اور تاسنده
ایکی آیاق برله آخرنده اوچ آیاق برله جری (بالا) .

ختمانسه ارشدی ۱۹۰۰ نجی سنه محرم الحرام نگ اول کونیده
آپریل اون یدی سنده